

Igen Tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés!

Kedves Testvérek!

Az egyházkerület elnöksége minden tavasszal jelentést tesz a közgyűlésen a megelőző esztendőről. A magam részéről ilyenkor igyekszem rövid teológiai alapvetés után a tárgyév legfontosabb jellemzőit összefoglalni, amit követ az elvégzett szolgálatok és publikációk összefoglalása.

2020 a koronavírusjárvány éveként szerepel majd a történelemkönyvekben. (Az még egyelőre nyitott kérdés, hogy 2021 a járvány leküzdésének esztendeje lesz-e.)

2020. január 17-én a következő hírt közölte az MTI: „Két ember halt meg az eddig ismeretlen koronavírus okozta tüdőgyulladásban a kínai Vuhan városában”. Egy-két héten belül immár Európában is találtak fertőzött személyeket: Tirolból, majd Bergamóból érkeztek fenyegető hírek. Január 31-én pedig arról értesültünk, hogy a magyar kormány felállította a Koronavírus-fertőzés Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzset. Az emberek ekkor már talán kezdték érezni, hogy ez nem egy megszokott influenzajárvány lesz, de az egész mégis olyan távolinak tűnt. Döbbenet néztük ugyan az olasz vagy éppen spanyol kórházakban készült képeket a gyakran már a folyosón is fekvő betegekről, de igazi veszélyérzete még keveseknek volt akkor. Amikor március 6-án immár magyarországi megbetegedésekről hallottunk, akkor is abban a csomagolásban kaptuk ezt a hírt, hogy iráni diákokról van szó, akik a betegséget úgymond „behurcolták” Magyarországra, ráadásul a hatóságokkal sem igazán hajlandók együttműködni. Március első felében aztán mindenki tudta már, hogy mindez való veszély hazánkban is. Egy időre hiánycikk lett a kézfertőtlenítő és a szájmaszk. Új szavakat tanultunk: covidos, nyájimmunitás, pandémia, karantén. Tavasszal sem volt könnyű ez az időszak, de akkor még legtöbben egyfajta össznépi játéknak fogták fel. Aki pedig kertes házban vagy balatoni nyaralóban élhette át ezt az időszakot, az talán még élvezte is ezt a helyzetet. Persze aki akkor került kórházba, vagy akinek családtagja akkor halt bele a betegségbe, az egészen mást gondolt erről. Ősztől, a második hullám idején már mindenki érezte, hogy nagy a baj. Ez a két húszas amolyan „annus horribilis”, szörnyű esztendő.

Az evangélikus püspökök Magyarországon február 29-én bocsátották ki első pásztorlevelüket, egyrészt a betegekért és orvoskért való imádkozásra hívtunk fel, másrészt gyakorlati útmutatásokat adtunk azzal kapcsolatban, hogy mit kell az egyházi alkalmakon tenni a fertőzés elkerülése érdekében. Két héttel később pedig azt kellett kérni lelkészeinktől, hogy március 16-tól kezdve

bizonytalan ideig ne tartsanak személyes templomi istentiszteleteket. Magam is jó emlékszem arra, amint március 15-én Vácegresen a záró áldást adtam a gyülekezetnek. Bizony megremegett a hangom, és hirtelen új értelmet nyertek ezek a szavak: „az Úr áldjon meg és őrizzen meg titeket”.

### *I. Volt munka, voltak áldások*

Nagyon sok szép tervet készítettünk 2020-ra. Ezek közül a személyes találkozást igénylő alkalmak többnyire sajnos elmaradtak. Ezzel együtt korántsem mondhatjuk, hogy 2020 a tétlenség éve volt. Feladatainkat az Úrtól kaptuk, és hisszük, hogy azokon mindennek ellenére áldás volt. Így tekintek az úrvacsora évére is: fájdalmasan éltük meg, hogy éppen ebben az esztendőben kellett gyakran megtartóztatni magunkat a szentség vétele tekintetében, azt hiszem mégis sikerült a gondolatot középpontba tenni: Krisztus teste és vére éltet bennünket. Talán a vágyódás így még erősebb bennünk. Ezzel együtt tartottunk az úrvacsoráról konferenciát, rendeztünk színvonalas kiállítást, ahol sok igényes pályázati anyagot tudtunk megjeleníteni, a témába vágó kiadványokat jelentettük meg. Üzenetértékű a döntés, az úrvacsora éve nem ért véget, hanem 2021-ben is folytatódik.

Az ige hirdetését senki és semmi nem vehette el tőlünk. Nagyon hálás vagyok lelkészeinkhez, akik alkalmazkodtak a körülményekhez s írott, valamint elektronikus formában is hirdették az igét. Sokan néhány hónap alatt fejlesztették hatékonyan ismereteiket a számítástechnika terén. Igyekeztünk ezekhez központi segítséget is nyújtani: szakmai tanácsokkal, kisebb, nagyobb pályázatokkal (Az utóbbiak forrását részben az elmaradt programok által felszabaduló összegek jelentették. Elgondolkodtató ugyanakkor, hogy a vártnál kevesebb gyülekezet élt a pályázat kínálta lehetőségekkel.) Magam változatlanul egyik parókus lelkésze vagyok a budavári gyülekezetnek: mindig örömmel végzem, ha online formában is, itteni szolgálataimat. A Budavári Evangélikus Szabadegyetem – amelynek néhány alkalmát azért meg tudtuk tartani – szinte már kinövi a gyülekezet kereteit.

Személyesen is és a püspöki hivatal munkatársi közösségével is a korábbinál szorosabbra próbáltuk fűzni az Evangélikus Hittudományi Egyetemmel való kapcsolatokat. A püspöki hivatalban jól működik a gyakornoki rendszer, a hallgatókat bevonjuk az egyházkerület különböző alkalmainak előkészítésébe, kiadványaival kapcsolatos munkálatokba. A tanév elején mindig találkozom az összes első éves hallgatóval, azt követően különösen is az északiakkal tartom a kapcsolatot. A tavaszi lezárás előtti utolsó

pillanatban nagyon tanulságos és testvéri együttlétünk volt a püspöki hivatal kertjében. Tapasztalom az igényt a lelkigondozói odafigyelésre. Az együttműködés kereteit meghatározza immár az a tény is, hogy 14 év után ismét rendszeres oktatói munkát vállaltam az Újszövetségi Tanszéken.

Változatlanul szívügyem az ökumené ápolása. Az év elején még rendben meg tudtuk tartani az egyetemes imahét alkalmait, illetve Miskolcon sor került az evangélikus és a görögkatolikus püspökök immár hagyományos találkozására. Hiányérzetemet abban a tekintetben azonban meg kell fogalmaznom, hogy a római katolikus és a református egyházzal lényegében nem volt rendszerszintű találkozásunk és egyeztetésünk. A járvány idején erre pedig különösen is szükség lett volna.

Az év első felében még lehetőség volt a külkapcsolatok személyes ápolására is. Így részt vettem a bajor egyházzal közös, éves konzultáción, valamint az új eperjesi püspök beiktatásán. Nagyon készültünk a szlovák püspökökkel való plenáris találkozóra Budapesten: ez az együttlét a járvány miatt sajnos elmaradt. Erre pedig azért is nagyon szükség lett volna, hogy a felvidéki evangélikusok ügyében ezen a szinten is szót emeljünk. Változatlanul intenzíven támogatjuk őket, nem csak lelkeszi szolgálat biztosításával, és anyagiakkal, hanem a határközeli Tornaalján egy új konferenciaközpont kiépítésével is, amit Magyarország Kormánya biztosít. Az év közepén az Amerikai Evangélikus Egyház sajnálatosan, de érthető módon hazarendelte azokat a fiatal önkénteseket, akik számos gyülekezetben diakóniai és oktatási intézményben szolgáltak. A Lutheránus Világszövetség következő nagygyűlésére is készülünk, amelynek 2023-ban Krakkó lesz a házigazdája. A nagygyűlés előkészítő bizottságának elnöki feladatainak a járvány miatt csak internetes kapcsolatban tudtam eleget tenni. Számos külföldi utam elmaradt: így például a Magyar Ökumenikus Segélyszervezettel tervezett iraki látogatás, ahol pedig megtekintettük volna azokat a fejlesztéseket, amelyeket híveink adakozásából is létrehozta. Nigériában pedig annak a maláriakórháznak az átadásán vettem volna részt, amelyhez egyházunkon keresztül az Üldözött keresztények megsegítéséért és a Hungary Helps Program megvalósításáért felelős államtitkárság biztosított anyagi forrást. Értelemszerűen elmaradt számos magas szintű vendég magyarországi látogatása: nem tudott eljönni hozzánk a Lutheránus Világszövetség elnöke, valamint a finn evangélikus egyház érseke. Reméljük később sor kerülhet ezekre a látogatásokra. Carsten Rendtzing korábbi szász püspök, a Martin Luther Bund elnöke márciusban még éppen el tudott jönni hozzánk. Emlékezetes szolgálatot végzett gyülekezetekben, illetve előadást tartott országos központunkban. Örülök annak, hogy az Aszódi Gimnázium testvériskolai kapcsolatra lépett egy szentföldi evangélikus gimnáziummal.

2020 márciusában, ha a tervezetthez képest visszafogottabb körülmények között is, de alá tudtuk írni egyházunk és Magyarország Kormányának megállapodását. Pröhle Gergely országos felügyelő és a Krámer György igazgató által vezetett országos iroda munkatársai különösen is sokat tettek a megállapodás tető alá hozásáért. Ennek keretében számos parókiát meg tudunk újítani, óvodát tudunk építeni és bővíteni, biztonságosabban lehet finanszírozni a kiscsoportos hitoktatást, és talán megvalósul a Luther Kórház immár több évtizedes álma is. Szervesen nem tartozik a szerződés hatálya alá, de nagy öröm, hogy a Modern Városok Program keretében komoly fejlesztések indulnak meg a salgótarjáni gyülekezetünkben. Sokan sikeresen pályáztak a Magyar Falu program keretében.

Folytatódnak a gyülekezetplántálás munkálatai is.

Az elmúlt esztendő szomorúságát jelentette, számos haláleset, aminek okozója több alkalommal a Covid volt. Ugyan így a mélységes szomorúság jegyében kell szólnom arról a tényfeltáró folyamatról, amelyet egyik lelkész testvérünk, Donáth László ügyében kellett lefolytatnunk.

## *II. Teológiai reflexió*

A járvánnyal kapcsolatban komoly teológiai munkát is kell végeznünk, ami az egyház primér tevékenysége kell, hogy legyen. (Örülök, hogy 3. pontjában elnöktársam, Fábri György is érinti ezt a kérdést.) Politikusok, infektológusok, rendvédelmi dolgozók és publicisták rendszeresen osztják meg véleményüket a közvéleménnyel. Nekünk a teológus szavát kell megszólaltatni, felmutatva az egyház álláspontját. Teológiailag kellett reflektálnunk az új helyzetre, egyebek mellett arra a kérdésre is választ adva, hogy a járvány Isten büntetésének tudható-e be. Magam határozottan ellenzem, hogy mindent ennyire lebutítva próbáljunk előadni és megmagyarázni. A cseh vallásfilozófussal együtt vallom, hogy „katasztrófák idején felébrednek a rosszindulatú, bosszúszomjas Isten alvó ügynökei”; félelmet keltenek az emberekben, s azon vannak, hogy vallási tőkét kovácsoljanak a kialakult helyzetből. Ha pedig nem olyan Istenben hiszünk, aki dühös rendezőként húzódik meg a világ színpada mögött, akkor milyen vigasztaló szavunk lehet? Természetesen reméljük, hogy a helyzet jobbra fordul. Nem véletlenül imádkoztunk azért, hogy a hatékony vakcinák mielőbb a vírus ellenszerét jelentsék. Kutatók is Isten eszközei lehetnek.

Erős üzenetként adhatjuk ugyanakkor tovább Luthernek azokat a mondatait, amelyeket a nagy wittenbergi pestisjárvány idején vetett papírra:

*„Arra kérem az Istent, hogy könyörüljön rajtunk, és óvjon meg bennünket. Ezután füstölök, hogy a levegő tisztulását elősegítsem. Orvosságot osztok, és én is beveszem. Tartózkodom a fertőzött személyektől és helyektől, ha nincs ott rám szükség, így vigyázva a saját egészségemre, nehogy én mérgezzek és fertőzzek meg másokat, és így hanyagságból okozzam mások halálát. Ha az Isten meg akar találni, akkor meg is talál, de így mindent megtettem, amit megtehettem, és így sem a magam, sem pedig mások haláláért nem vagyok felelős. Ha a felebarátomnak szüksége van rám, nem fogom elkerülni sem a helyet, sem a személyt, hanem önként odamegyek hozzá, és segítek neki, ahogy arról fentebb volt szó. Nézd, ez igazi, istenfélő hit, amely nem vakmerő, nem pimasz és nem istenkísértő.”*

Magam is hangsúlyozni kívánom, hogy a megtapasztalt járványhelyzet bizony teológiai feladatot is jelent mindannyiunk számára. Az év nyarán a következő javaslattal fordultam Csepregi Zoltán rektorhoz és Orosz Gábor Viktorhoz, a Lelkipásztor szerkesztőjéhez: „néhány jó teológus igazán végig kellene, hogy gondolja a járványnak a teológiai következményeit. (...) Arra gondoltam, hogy bátorítanálak titeket, elsősorban EHE oktatókat néhány téma alapos, de közérthető körbejárására annak érdekében, hogy a sok lőtás-futás közepette teológiával is foglalkozzunk. Ilyeneket említenék hirtelen: büntetés vs. próbatétel; házi áhítat, úrvacsora, agapé; a református "tele-reálprezencia" húsvéti gyakorlata evangélikus szempontból; az eucharisztikus böjt és az evangélikus egyház; a bezártságból adódó frusztrációk kezelése; vallási fundamentalizmus és járvány; járvány és xenofóbia; a járvány várható hatása az egyház (gyülekezetek és intézmények) gazdálkodására.” Örömmre az EHE oktatói már az ősszel letettek egy komoly anyagot egyházunk asztalára, benne a járvánnyal kapcsolatos igen komoly biblikus, rendszeres és gyakorlati teológiai és egyéb szempontokkal. Időközben a Lelkipásztor is sorra közöl ezekben a témákban tanulmányokat. Őszintén remélem, hogy lelkészi és értelmiségi körökben mindez tovább gyűrűzik.

### *III. Felkészülés az újraindításra*

Sokat beszélnek a gazdasági és a kulturális élet járvány utáni újraindításáról. Egyházi téren is tudatosan kell készülni! Örülök, hogy megfogalmazódtak már olyan konferenciátémák, amelyek a gyülekezeti reanimációt vagy az egyházi „reset” kérdését érintik. Nem lesz könnyű a gyülekezetekben a templomba visszahívni az embereket, ugyanakkor ahol a lelkészek és munkatársaik a járvány ideje alatt is hűségesen végezték a

lelkigondozást, ott nyilván ez könnyebben fog menni. Tudatosan kell arra is készülni, hogy a kényszerűségből bőségesen használt online formákból mit örzünk meg. Sok időt, pénzt, meg lehet majd takarítani azzal, hogy rövid egyeztetéseket, ebben az immár kipróbált formában is tartsunk, valljuk persze, hogy a személyes találkozást semmi sem pótolhatja. Az említett online forma számomra is a mindennapi valóság részét jelentette: így tudtam tartani a kapcsolatot a lelkészekkel, LMK-kal, intézményvezetőkkel, stb. Még az OP és a zsinat is működött ebben a formában. Szerettük volna a Szélrózsát élőben megtartani, most a fiatalok által lelkesen megvalósított online formával kellett beérnünk. Sikeresnek tartom azt a TeleTemplom nevű projektet is, amellyel sok olyan gyülekezetbe is el tudtuk juttatni az igét, ahol a lelkészek saját közvetítést nem készítettek.

Bízom abban, hogy 2020-ra nemcsak a drámai külső változások a jellemzők, hanem az is, hogy sok minden tartósan átrendeződött bennünk. Remélem, hogy minél többen rádöbbenünk arra, hogy rendezni kell az emberi kapcsolataikat, amíg arra idő van.

Ha 2021 nem is feltétlenül lesz rögtön „annus mirabilis” csodálatos esztendő, abban reménykedhetünk, hogy valósággá válik a názáreti Jézusnak az evangéliumban mondott szava, amellyel „az Úr kegyelmének esztendejét” (Lk 4,19) hirdette meg. Így köszönöm meg az egyházkerület népének támogató, együtt-gondolkodó szeretetét, helyettesem, elnöktársam, valamint a püspöki hivatal munkatársainak áldozatkész munkáját.

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest, 2021. április 18. – a wormszi birodalmi gyűlés 500. évfordulóján

Dr. Fabiny Tamás  
püspök